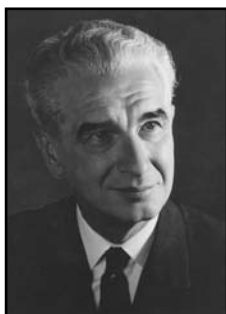

A RADIOLOGIA NAGY MAGYAR MESTEREI

Prof. dr. Erdélyi Mihály (1908–1990), a magyar radiológia iskolateremtő, nagy alakja

Bohár László dr.

Erdélyi Mihály radiológus professzor köztiszteletben álló, maradandót alkotó egyénisége volt orvostársadalmunknak.

Azok közé tartozott, akik tudatosan felépített, magasan ívelő pályát jártak be, tele küzdelemmel, sikerekkel és – természetesen – kudarcokkal is. A betegágytól indult el és a szakmai-tudományos karrier csúcspontjára eljutva is mindig a betegek, a betegség gyógyításának szolgálatában állt. Az orvosi, radiológusi hivatás iránti szeretete kiváló pedagógiai képességgel és készséggel társult, magas szinten tanította, oktatta és nevelte a hazai radiológusok nemzedékeit. Neve az ország határain kívül is ismert és elismert volt, tudományos életműve és szeretetreméltó egyénisége nagymértékben hozzájárult a magyar radiológusok nemzetközi kapcsolatainak kiépítéséhez.

Erdélyi professzor egész munkássága folyamatos harc volt szakmánk felemelkedéséért. Állandóan azon munkálkodott, hogy a magyar röntgenológia megfeleljen a jogos elvárásoknak és képes legyen magas szakmai színvonalon hozzájárulni a lakosság egészségügyi ellátásához.

E kiváló magyar orvost két egyetem is méltán tekinti magáénak. A fővárosi orvosegyetem II. sz. Sebészeti Klinikáján dolgozott 34 éven át és itt fejtette ki tudományos tevékenységének java részét. Az ezt követő 12 éven keresztül pedig az akkor még létező Orvostovábbképző Egyetem Radiológiai Klinikájának volt vezetője és egyben ellátta az Országos Röntgen és Sugárfizikai Intézet igazgatói teendőit is. E minőségében a radiológusok posztgraduális képzését, valamint a magyar röntgenszakma országos szintű fejlesztését irányította a tőle megszokott lelkiismeretességgel és színvonalon.

Életútja számomra azt példázza, hogy az egyes szakmai műhelyek, iskolák értékelése mellett nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy az igazán nagy egyéniségek túlnőnek egy-egy intézményen, szétfeszítik annak kereteit, így járulva hozzá a sokszínűségében is egységes szemléletű és szervezeti felépítésű, színvonalas egészségügy megteremtéséhez.

Erdélyi Mihály professzor életútja

Dr. Erdélyi Mihály egyetemi tanár, radiológus és sebész szakorvos Győrött született 1908. január 2-án. Édesapja – Erdélyi Iván – a város tanácsnoka volt. Középszkoláit szülővárosában végezte, orvosi diplomáját pedig 1932-

ben vette át Budapesten, a Pázmány Péter Tudományegyetemen. Még abban az évben a II. sz. Sebészeti Klinika munkatársa lett, ahol előbb sebészként, majd röntgen szakorvosként dolgozott. Bakay Lajos professzor bízta rá a röntgenosztályt, amit 1938-tól 1966-ig vezetett. A hazai tüdősebészet úttörője, Sebestyén Gyula professzor is kiváló és nélkülözhetetlen munkatársat talált benne. Ebben az időben hazánkban elsőként foglalkozott a rétegfelvételezési eljárással és igen tevékeny bronchográfiai tevékenységet fejtett ki. A „Röntgendiagnosztikai eljárások a sebészetben” című munkája alapján 1943-ban magántanárrá habilitálják, amelyet a TMB 1952-ben kandidátusi fokozatként ismert el.

Életében és munkásságában új korszakot nyitott, hogy 1966. március 24-én kinevezték egyetemi tanárrá és rábízta az Orvostovábbképző Intézet Röntgenológiai Intézetének vezetését úgy, hogy egyidejűleg ellátta az Országos Röntgen és Sugárfizikai Intézet igazgatói teendőit is. 1978. július 1-jén vonult nyugdíjba, de egészen 1990. április 5-én bekövetkezett haláláig tanácsadóként segítette az Orvostovábbképző Egyetem Radiológiai Klinikájának munkáját.

Erdélyi professzor 1962-től 1965-ig elnöke volt a Magyar radiológusok Társaságának. Két ízben (II. és VIII. Magyar Radiológus Kongresszus 1964-ben és 1976-ban) szervezett emlékezetesen sikeres nemzetközi kongresszust és látta el ezeknek elnöki tisztét. Ugyancsak elnöke és szervezője volt az Európai Sugárbiológiai Társaság XIII. Kongresszusának (1976).

Az Akadémia Tudományos Minősítő Bizottsága Klinikai Orvosi Szakbizottságának, valamint az MTA Radiológiai és Izotóp Alkalmazási Bizottságának kilenc éven át (1967-1976) volt tagja. Az Országos Szakorvosképző Vizsgabizottságnak elnökhelyetteseként tevékenykedett 1969-től 1979-ig. Éveken át alelnöke volt az Orvostudományi Nukleáris Társaságnak, vezetőségi tagja a Magyar Radiológusok Társaságának és a Magyar Onkológusok Társaságának. Határainkon túli elismerését tanúsítja, hogy 1976-ban tiszteleti tagjává választotta az NDK Radiológus Társasága.

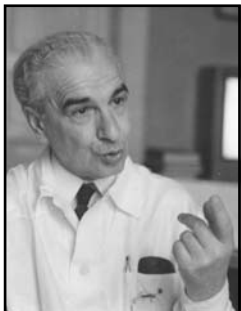
Számos kitüntetés honorálta szakmai tevékenységét: Kiváló Orvos (1961), Purkyne Emlékérem (1968), Győr-Sopron Megyei Kórház Emlékérem (1971), Oktatásügy Kiváló Dolgozója (1974), Munka Érdemrend Arany Fokozata (1976), Kiváló Munkáért Érdemrend (1978),

Alexander Béla Emlékérem (1985), az Orvostovábbképző Egyetem Kiváló Oktatója (1988).

Erdélyi Mihály hazánkban elsőként foglalkozott a röntgen-rétegvizsgálattal, a pneumoperitoneummal, a retroperitonealis levegőtöltéssel és a pneumomediastinummal, mint röntgenvizsgálati segédeszközökkel. Az első között alkalmazta az encephalográfiát, az agyi angiográfiát, az angiopneumográfiát és az angiocardiográfiát. Kidolgozta a bronchográfia korszerű technikáját és elsőként szorgalmazta az intra- és postoperatív cholangiográfia alkalmazását. Úttörő volt a szív- és tüdőbetegségek modern radiológiai szemléletének elterjesztésében.

Széleskörű érdeklődését és szakmai felkészültségét jelzi, hogy közleményei és könyvei jelentek meg az agy, a tüdő, a mediastinum, az operált gyomor, az eperendszer, a pancreas, a vastagbél, a húgyhólyag, a csont-ízületi elváltozások és az emlő röntgenvizsgálatának témakörében. Foglalkozott a népesség röntgenvizsgálat okozta sugárterhelésének kérdésével is.

Összesen 147 tudományos dolgozata jelent meg, 6 könyvet és 3 könyvrészetet írt. Számos hazai és külföldi kongresszuson tartott sikeres előadásokat. A Magyar Tudományos Akadémia életművére „A tüdő és mediastinum sebészi vonatkozású betegségeinek radiológiai diagnosztikája” címmel 1989-ben az Orvostudományok Doktora tudományos fokozatot ítélte oda Erdélyi professzornak.

Erdélyi Mihály professzor, a tudós

Dr. Erdélyi Mihály hosszú, aktív és igen tevékeny életútja során a radiológia csaknem valamennyi területét felölelő, értékes tudományos munkát végzett. Ebben az írásban, a szűkre szabott keretek között nem térhetek ki munkásságá-

nak valamennyi részletére, csak a legjelentősebb és legmaradandóbbnak tűnő eredményeivel kívánok foglalkozni.

Erdélyi professzor elsőként dolgozott Magyarországon tomográffal. Két összefoglaló monográfiája is megjelent a röntgen-rétegvizsgálat témakörében és ezen a területen nemzetközileg is az egyik legnagyobb szaktekintélynek számított.

A Királyi Magyar Egyetemi Nyomda kiadásában, 1944-ben jelent meg a „Röntgen rétegvizsgálattal szerzett tapasztalatok” című munkája, amely a háború miatt csak kis példányszámban jutott el az olvasókhoz. A napjainkban már igen nehezen hozzáférhető mű bevezetőjében Erdélyi professzor rámutat arra, hogy a röntgenkép egymás feletti síkokban lévő pontoknak egymásra vetített árnyékképe, tehát „a test összes sugárelnyelő pontjainak árnyékát a háromdimenziójú térből két dimenzióra, a síkra vetítve látjuk”. Ez a tény a felvételek értékelése-

kor nehézséget jelent. Ugyanakkor éppen „ezek a nehézségek adták az impulzust olyan röntgenfelvételi eljárás kidolgozására, mely a vizsgálandó test kívánt mélységében a megfelelő szerv vagy szervrészlet metszetének képét állítja elő, míg a másik síkban fekvő árnyékokat a lehetőségig eltünteti, elmossa”. A német gyártmányú Tomograph használatával Erdélyi Mihály már ebben az első összefoglaló munkájában a tüdő, a garat és gége, a csontok és ízületek, a koponya, az agydaganatok, a vesék és a húgyhólyag röntgen-rétegvizsgálatával szerzett tapasztalatairól számol be. Joggal állapíthatta tehát meg, hogy „... a röntgenológiának alig van olyan területe, ahol a rétegvizvéltet ne lehetne hasznosítani”.

A háború utáni évek technikai fejlődése a rétegvizsgálati módszer finomodásához vezetett. További húsz év betegvizsgálati tapasztalatai után Erdélyi professzor elérkezettnek látta az időt újabb monográfiában összefoglaló értékelését adni e módszernek. Az Akadémia Kiadó gondozásában jelent meg szép kiállítású, közérthetően dokumentált munkája, a Koppenstein Ernővel közösen írt „Röntgen-rétegvizsgálatok” című könyve. Ennek bevezetőjében fogalmazta meg azt a sziklaszilárd meggyőződését, amelyhez mindig tartotta magát, és amelynek betartását munkatársaitól is megkövetelte: „Meggyőződésünk szerint a röntgenológus hatáskörébe tartozik a rétegvizsgálat indikációja. A klinikai adatok birtokában, az elvégzett röntgenvizsgálatok eredménye alapján neki kell eldöntenie azt, hogy várható-e további előrehaladás ettől a vizsgálatától. Amennyiben igen, javasolnia kell annak elvégzését, ha viszont nem vár tőle eredményt, a felmerülő kívánságokat meg kell tagadnia. A kivitelezés hibái közül itt a legkirívóbbat, azt az esetet említjük, amikor a kérdés tisztázását illetően nem jutunk tovább, mert a vizsgálat elvégzése nem a röntgenológus megítélése és ellenőrzése mellett történt. Ilyenkor a beteget indokolatlanul vagy eredménytelenül teszik ki felesleges sugárterhelésnek és számottevő eredmény nélkül nagy pénzüsszeget jelentő filmet használnak el. A röntgenológusnak nemcsak a vizsgálat technikájában van vitathatatlan szerepe, hanem a felvételek helyes megítélése sem képzelhető el közreműködése nélkül. Ezeknek elbírálása ugyanis röntgenanatómiai ismeretek és térbeli elképzelés nélkül lehetetlen”.

Mennyire igazak ezek a gondolatok és mennyire korszerűek ma is, különösen a jelenleg rendelkezésünkre álló, a hagyományos röntgen-rétegvizvételezésnél sokkal bonyolultabb, nagy szakértelmet igénylő és jóval költségesebb képalkotó technikák birtokában! Erdélyi professzornak a radiológusi munkáról szóló és tanítványaihoz plántált hitvallása fogalmazódik meg e sorokban. Egész életműve azt igazolja, hogy a jól képzett, a szakterületét magas szinten ismerő radiológus nem „fényképész”, hanem a diagnosztikus munkában egyenrangú partnere a klinikusnak. Ezt a meggyőződését oltotta be tanítványaihoz, munkatársaihoz, hangsúlyozva, hogy ezt az egyenrangúságot nem deklarálni kell, hanem a jó színvonalú szaktudással ki kell vívni.

Az említett monográfia képanyaga és a szerzők szigorúan elméleti megfontolásokra épülő gyakorlati tanácsai nagyban hozzájárultak ahhoz, hogy a hazai szakemberek hosszú éveken át sikerrel és hozzáértéssel használták mindennapi tevékenységükben ezt a képalkotó technikát. Érdemes még megjegyezni, hogy Erdélyi professzor munkássága során mindig, így a röntgen-rétegvizsgálatokkal kapcsolatban is, súlyt fektetett a beteg sugárvédelmére. Így ír: „...a helyesen végzett szimultán rétegvizsgálattal lényegesen csökkenteni lehet a beteg sugárterhelését. Ezt tovább lehet fokozni azzal, hogy a nem vizsgált testrészeket ólomgumilappal takarjuk. A mellkas rétegvizsgálatakor is ajánlatos a comb közepéig érő ólomgumiköténnyel takarni a hasat. A vizsgálandó testrész optimális fedésével az átsugárzott testvolumen tovább lehet csökkenteni.”

Erdélyi Mihály professzor tudományos érdeklődésében, munkásságában mindvégig különleges helyet foglal el a mellkasi szervek röntgenológiája. Ezt két, a hazai szakirodalomban kiemelkedő jelentőségű és értékű összefoglaló monográfiája jelzi.

Az Akadémiai Kiadó gondozásában 1962-ben jelent meg „A tüdődaganatok röntgendiagnosztikája” című könyv. A szerző ezt a munkáját néhai főnöke, a magyar tüdősebészet egyik úttörője és legkiválóbb művelője, Sebestyén Gyula professzor emlékének ajánlotta. A mű korszerű, a megjelenés idején még nem egyértelműen és általánosan elfogadott szemléletét jelzi, amit szerzője bevezetőjében említ: „Munkámban nem ragaszkodtam egyedül a röntgenológiai problémák tárgyalásához, mert az összefüggések megvilágításához a klinikum és egyéb vizsgáló eljárások közötti kapcsolatokat is meg kellett említenem. A röntgenológia tárgyalása sem szorítkozik egyedül a tüdődaganatokra, hanem kitér a szomszédos szervek daganatainak, valamint a tüdő egyéb kóros folyamatainak elkülönítő kórismézésére is. Ezért munkám bizonyos mértékben több mint a tüdődaganatok röntgendiagnosztikája.”

Monográfiáján végigvonul az, a röntgenvizsgálók által sokáig figyelmen kívül hagyott tény, hogy a tüdőállomány, a hörgőrendszer és az érrendszer bronchopulmonalis egységet képez. Ez az egység nemcsak bonctanilag, hanem funkcionálisan és kórtani szempontból is fennáll. Ebből következik: „Régebben az árnyékok intenzitásából, homogenitásából, helyzetéből, alakjából határainak jellemző adataiból igyekeztünk következtetéseket levonni a kóros elváltozás jellegére és az adatok összegzéséből állapítottuk meg, hogy az elváltozás milyen kórfolyamatnak felelhet meg. A többrányú átvilágítás és a felvételek azonban csak kevés bepillantást engedtek meg a kóros árnyékok és árnyékhiányok belső szerkezetébe, ezért tüzetesebb elemzés vált szükségessé. A tüdőparenchyma kóros elváltozása azonban csak a kórfolyamatok egy részében elsődleges, mert például kóros hörgőelváltozás következménye is lehet. Előfordul az is, hogy a parenchyma kórfolyamatához másodlagosan csatlakozik a hörgőfolyamat, de lehet a kóros elváltozás tisztán

hörgő- vagy ér-eredetű is. Egyes kóros elváltozások keletkezésében lényeges szerepük van a nyirokutaknak és a nyirokcsomóknak. Az itt felsorolt belső összefüggések elég bonyolultak, felderítésük és helyes értékelésük azonban a tüdő mai röntgendiagnosztikájának alapja.” Igen lényeges és abban az időben újszerű megállapítása a szerzőnek az is, hogy „Az ép tüdő lebeny- és szegment-anatómiájának pontos ismerete nélkül ma már röntgenvizsgálatot végezni nem lehet.”

Fenti szempontok szerint értékelte át Erdélyi professzor a tüdő röntgenképén látható kóros elváltozásokat. A monográfiában közölt, kiválóan dokumentált esetismertetések nyomán az olvasó megismerkedhet a különböző kóros elváltozások belső szerkezetével, megállapíthatja összefüggéseiket a hörgő-, illetve érrendszerrel, megtanulhatja megkeresni azokat az okokat, amelyek a kóros árnyékok és árnyékhiányok létrejöttében szerepelnek és rádobbnak annak fontosságára, hogy az elváltozások helyzetét a tüdő lebenyeihez és szegmentumaihoz viszonyítva a lehető legpontosabban kell meghatározni.

A korszerű röntgendiagnosztikai szemlélet kifejtéséhez a szerző lefekteti azokat az irányelveket, amelyek szem előtt tartása elengedhetetlen a tüdődaganatok kórismézéséhez. Figyelmeztet arra, hogy a rekeszállás, a rekeszmozgás, a hilusok állapotának tanulmányozása, a tüdőmezők egyes részeinek fokozott vagy csökkent lég tartalma, a tüdőrajzolat és a mediastinum kóros mozgásainak megfigyelése mennyire fontos. Foglalkozik a kiegészítő röntgeneljárásokkal, melyek közül a röntgen-rétegvizsgálatot és a bronchográfiát tekinti igen fontosnak, utalva arra, hogy utóbbit célszerűen előzze meg a bronchosopia. A részletkérdések tisztázásában fontosnak tartja az angiográfiát a venográfiát, a légmellet, a pneumomediastinumot és pneumoperitoneumot, továbbá az oesophagokimográfiát. Kétségtelen, hogy a fenti diagnosztikus eljárások többsége napjainkban már nem tartozik a röntgenológia fegyvertárába, tekintve a korszerű képalkotó-képelemző eljárások megjelenését. Erdélyi professzor diagnosztikus szemléletének korszerűségét azonban egyértelműen bizonyítják alábbi mondatai, amelyeket napjaink kézikönyveiben is olvashatnánk: „Használhatósági területüket pontos szabályokkal körülhatárolni nem lehet, a vizsgálónak kell eldöntenie azt, hogy mit várhat az egyes vizsgáló eljárásoktól, s az eredmény arányban van-e azoknak esetleges veszélyével. A felsorolt röntgenvizsgálatok általában nem helyettesítik, hanem kiegészítik egymást.”

Bár ott tartanánk, hogy napjaink gyakorló radiológusai és a képalkotó vizsgálatokat indikáló klinikusai végre tartanak magukat a fenti alapelvekhez!

Az előbbiekben részletezett munka szerves folytatása, az életművet teljessé tevő monográfia, „A gátor betegségeinek radiológiai diagnosztikája” címet viseli. Ezt a könyvet Erdélyi professzor már nyugállományban, élete utolsó éveiben írta, benne egy teljes élet munkásságának tapasztalatai összegződnek. Az Akadémiai Kiadó által 1989-ben megjelentetett mű társszerzői: Szóts István és

ifj. Erdélyi Mihály. A könyvet haszonnal forgathatják napjaink radiológusai is, mert a szerzők a hagyományos röntgenvizsgálati eljárások mellett részletesen foglalkoznak az újabb, modern képalkotó technikák nyújtotta lehetőségekkel is. Igazolja ez a munka, hogy Erdélyi Mihály élete végéig lépést tartott a radiológia fejlődésével, ismerte az új vizsgálómódszereket és képes volt azokat beilleszteni képalkotó diagnosztikus fegyvertárunkba. A monográfiában részletesen olvashatunk arról, hogy a gátor betegségeinek felderítésében, differenciáldiagnosztikájában mi a jelentősége az olyan korszerű technikáknak, mint az izotópvizsgálat, a computer tomográfia, az ultrahangvizsgálat, a digitális subtrakciós angiográfia vagy a mágneses magrezonancia vizsgálat. Az olvasó előtt nyilvánvaló a mű modern klinikoradiológiai szemlélete, hiszen a szerzők a képi diagnosztikán túl kitérnek a klinikumra is, ismertetik a sebészi megoldásokat vagy az egyéb gyógykezelési módok lehetőségeit, eredményeit. A hazai szakirodalomban akkortájt egyedülálló és kétségtelenül helyes az a felfogásuk, mely szerint: „Napjainkban a technikai eljárások tökéletesedése révén lehetségessé és eredményessé vált a szív és nagyér elváltozásai egy részének elkülönítési kórismézése. Ezért eltérve a gátor röntgenvizsgálatával foglalkozó monográfiáktól, szív és nagyér eredetű elváltozásokat is ismertetünk, főleg olyanokat, amelyek a gátor egészére vonatkoztatva jelentenek diagnosztikai nehézséget.”

Ugyancsak az Akadémiai Kiadó jelentette meg 1977-ben az „Emlővizsgálati eljárások” című kézikönyvet, Erdélyi Mihály szerkesztésében. E munka megírása és kiadása rendkívül időszerű volt azokban az években, mert a különböző képalkotó eljárások végre áttörésnek mondható sikert értek el az emlőrák korai stádiumban történő felfedezésében. Ebben az időben indult meg hazánkban az emlővizsgálati centrumok kialakítása, így ez a könyv alapot nyújtott a kezdőknek a vizsgálatok megismeréséhez és segítséget azoknak, akik még nem kellő gyakorlattal rendelkeztek a radiológiai diagnosztika ezen területén. Nagy érdeme a szerkesztőnek, hogy a szakma legnevesebb, az emlődiagnosztika területén több éves tapasztalattal rendelkező személyiségeit sikerült szerzőtársnak megnyernie. Nyilvánvaló, hogy e vizsgálatok széleskörű elterjedéséhez az anyagi feltételek megteremtésén túl a szakmai felkészültségnek is olyan fokot kellett elérnie, hogy az ne rontsa e módszer hitelét. A monográfia szerzői – Erdélyi Mihály, Füzy Márton, Göblyös Péter, Ilia Iliev, Irtó István, Kett Károly, Kocsis Sándor, Péntek Zoltán, Tabár László – a magyar radiológia ezirányú művelésében, a radiológusok képzésében elévülhetetlen érdemeket szereztek.

A kézikönyv legnagyobb részletességgel az emlő hagyományos röntgendiagnosztikájával, ezen belül is elsősorban a mammográfiával foglalkozik. Ez érthető is, hiszen Erdélyi és munkatársai akkoriban már közel másfél évtizedes tapasztalataikra támaszkodva tehették közkinccsé mammográfiával nyert eredményeiket. A konvencionális röntgenvizsgálati metódusokon kívül olvas-

hatunk egyéb, akkoriban többnyire még csak az első lépéseket megtett képalkotó eljárásokról is, mint az emlő nyirokrendszerének direkt feltöltéses eljárása (lymphográfia), az emlő indirekt izotóp lymphográfiája, az emlő termográfia és ultrahangvizsgálata. A szerzők alapvető megállapítása: „Kétségtelen, hogy 100%-os diagnosztikus biztonságot egyikőtől sem lehet várni, és az is igaz, hogy a klinikai vizsgálatot egyik sem helyettesítheti. Több vizsgálómódszer egymásutánjának helyes megválasztása az eredményeket kiegészítve, javítja a diagnosztikus biztonságunkat.” Ez az alapelv ma is érvényes és szem előtt tartása elengedhetetlen az újabb emlővizsgálati centrumok létesítésekor.

Erdélyi professzor csontdiagnosztikával foglalkozó tudományos munkái

A szerkesztők felkérésére fejezetet írt a Handbuch der Medizinischen Radiologie 1974-es kiadásában „Die Komplexen Entwicklungsanomenen der Wirbelsäule” címmel. Nem érhet radiológust nagyobb megtiszteltetés és elismerés, mint hogy a számos országban szinte a röntgenesek bibliájaként forgatott kiadvány szerzője lehessen! Ez a munkája a Radiológiai Közleményekben 1974-ben magyarul is megjelent.

További cikkei jelentek meg „Az ízületi tomographiáról” (Magyar Röntgen Közlöny, 1941.), „A koponya rétegvizsgálata” (Magyar Röntgen Közlöny, 1942.), „Csigolyatanulmány röntgen rétegvizsgálattal” (Magyar Röntgen Közlöny, 1944), „Az osteochondritis dissecansról” (Gyógyászat, 1944.) címmel

Erdélyi Mihály professzor, a magyar radiológia szervezője

Erdélyi Mihály életében jelentős változást hozott az 1966-os év, amikor egyetemi tanárrá nevezték ki és megbízták az Orvostovábbképző Intézet Röntgenológiai Intézetének vezetésével, valamint kinevezték az Országos Röntgen és Sugárfizikai Intézet igazgatójává. Ezeket a funkciókat egészen nyugdíjba vonulásáig, 1978. június 30-ig töltötte be. Tudatában volt annak, hogy e kettős megbízatása, az orvosok röntgenológiai képzésének és továbbképzésének irányítása, valamint a röntgenszakellátás országos összehangolása, egymással szorosan összefüggő feladatok. Fellapozva tanszékfoglaló előadásának (amit 1966. május 26-án tartott) kéziratát, fogalmat alkotunk arról, hogy milyen gondolatokkal, tervekkel látott hozzá új feladatához. Idézzük fel néhány mondatát:

„Előjáróban ismertetni kívánom azt az általános röntgenológiai szemléletet, melyet az eredményes röntgenvizsgálat előfeltételének tartok. A harmincas években olyan helytelen törekvések terjedtek el, melyek a röntgenológiát függetleníteni kívánták a klinikumtól. Ennek az irányzatnak a képviselői nem vették figyelembe azokat az összefüggéseket, melyek a körelőzmény, a klinikai és laboratóriumi vizsgálatok eredményei, valamint a röntgenvizsgálat között vannak. Kedvezett ennek az irányzatnak az az elképzelés, hogy a legtöbb kórfolyamatnak jól

meghatározható röntgenjelei vannak, ezért a vizsgálóknak csak arra kell törekedniük, hogy felismerjék ezeket a kritériumokat. Ha pedig ez nem volt lehetséges, úgy gondolták, elég megjelölni azokat az elváltozásokat, melyek szóba jönnek s az adatok felhasználását a klinikusra kell bízni. Mások a leegyszerűsítésben odáig mentek, hogy azt vallották: a röntgenvizsgáló az észleleteknek csak egyszerű leírását adja anélkül, hogy bármely irányban állást foglalna. Ez a felfogás káros volt a radiológia fejlődésére, de a klinikus és röntgenológus viszonyára is, mert megfosztotta a röntgenvizsgálókat attól, hogy orvosi módon gondolkodjanak, másrészt működésüket a fényképezés színvonalára csökkentette. Sajnos ez az álláspont még ma is kísért, mert vitatkoznak azon, mondjon-e a röntgenvizsgáló véleményt vagy diagnózist. Meggyőződésem szerint a röntgenvizsgálónak az a feladata, hogy vizsgálatának eredményét véleményben foglalja össze, ezt azonban csak akkor teheti meg, ha röntgenológiai munkáját dialektikusan gondolkodó és vizsgáló módszerré alakítja át. Ehhez elengedhetetlen, hogy a klinikustól megkapja a szükséges adatokat, ezeket viszont akkor tudja jól felhasználni, ha a klinikai tárgyokban is kellő jártassággal bír.”

Ez a radiológusi szemlélet, felfogás magyarázza, hogy nehéz, de gyümölcsöző korszaka volt a magyar radiológiának az Erdélyi Mihály professzor vezetésével fémjelzett időszak. Erdélyi professzor szervező munkája az Országos Röntgen és Sugárfizikai Intézet (ORSI) munkájában csúcsonodott ki. Az általa vezetett ORSI jelentős mértékben hozzájárult ahhoz, hogy a hazai radiológia lépést tudott tartani a nemzetközi színvonallal.

Az Országos Röntgen és Sugárfizikai Intézet 1967. évi munkájáról szóló jelentésében az alábbiakban határozta meg Intézetének fő céljait, feladatait: „1967-ben az Intézet egyik fő célja volt, hogy továbbfejlessze kapcsolatait a gyakorlati radiológiai munkát végző röntgenorvosokkal és középkáderekkel. Ehhez mindenekelőtt arra volt szükség, hogy a megyei (területi) röntgenfőorvosokkal és a radiológiai klinikák vezetőivel is szervezettebbé és szorosabbá váljék kapcsolatunk, hogy mintegy bevonva őket az Intézet munkájába, élő összeköttetést teremtsenek az ORSI és a magyar radiológiai hálózat között. Kapcsolataink elmélyítését szolgálták megyei átfogó vizsgálataink és számos intézetlátogatásunk is, melyek során a röntgen fejlesztés (gép, helyiség, létszám, stb.) kérdéseinek túl tapasztalatokat szereztünk a közvetlen radiológiai munka szakmai helyzetéről, színvonaláról, problémáiról és igyekeztünk, hogy megerősítsük a radiológiai munka helyzetét, tekintélyét.”

Erdélyi Mihály – az elérendő célok megvalósítása érdekében – 1967-ben befejezte az Országos Röntgen és Sugárfizikai Intézet szervezeti átalakítását. Egyebek között létrehozta az Intézet Tudományos Tanácsadó Testületét, amely a kollektív vezetést

biztosította és így a leglényegesebb kérdésekben, alapos és széleskörű vita után, a legtapasztaltabb szakemberek véleményének ismeretében dönthetett az Intézet vezetése. Az első Tudományos Tanácsadó Testület tagjait érdemes név szerint is felsorolnunk, hogy közöttük a szakma – sajnos, többségében már nem élő – nagy egyéniségeit ismerhetjük meg.

Elnök:

Erdélyi Mihály egyetemi tanár, kandidátus

Titkár:

Csákány György tudományos osztályvezető, kandidátus

Tagok:

Benkő György egyetemi tanár, kandidátus

Hajdu Imre fővárosi területi röntgenfőorvos

Jóna Gábor egyetemi tanszékvezető, docens

Jordán Márton főmérnök

Kovács Ákos megyei röntgenfőorvos, kandidátus

Osváth Gábor megyei kórházigazgató, röntgenfőorvos

Szenes Tibor egyetemi tanár, kandidátus

Vajda Dezső főorvos, kandidátus

Vittay Pál tudományos munkatárs

Zoltán Géza tudományos főmunkatárs

Zsebők Zoltán egyetemi tanár, a tudományok doktora

A hazai röntgentechnika fejlesztésének problémái mellett az ORSI állandóan napirenden tartotta a magyar radiológusok helyzetének, utánpótlásának súlyos kérdéseit is. Az Intézet alapvető továbbképzési feladatának tett eleget akkor, amikor napirendre tűzte a mindennapi röntgendiagnosztikai munkában leggyakrabban előforduló vizsgálatok módszertani kérdéseit (módszertani levelek). 1974-től az ORSI a radiológus továbbképzés új formájának kidolgozására fektetett nagy hangsúlyt, és elindította területi radiológus továbbképzést (TRT)

Az ORSI sokirányú tevékenységéről rendelkezésünkre állnak a dokumentumok, amelyekről egy külön tanulmányban kívánok beszámolni. A dokumentumok olvasása közben számos olyan ötletre, gondolatra találtam, amelyeket napjainkban is érdemes lenne feleleveníteni, újragondolni és némi korszerűsítés után hasznosítani a jelenkor magyar radiológiai ellátását építő, szervező tevékenységben. Mindez arra utal, hogy Erdélyi Mihály professzornak nemcsak számos tudományos munkája időtálló, hanem a hazai radiológia műszaki-technikai fejlődésére, a szakemberek (orvosok és szakdolgozók) kiképzésének és továbbképzésének módozataira is napjainkig hatóan fejtette ki tevékenységét. Ezt pedig csak a szakma legnagyobbjairól, az utódok elé példaképpül állítható, teljes életművet alkotó, iskolateremtő egyéniségekről mondhatjuk el.

Ez utóbbi megállapítás magyarázatát fogalmazta meg, jelentőségét bontotta ki Vittay Pál professzor abban a beszédben, amelyet 2008. február 7-én mondott el az Erdélyi

Mihály professzor 100. születésnapja alkalmából tartott emlékülésen:

„...amit én még nagyon fontosnak tartok: egyértelműen iskolateremtő volt és a magyar röntgenológiai iskolák között az övé igen előkelő helyet foglal el. Ami az iskolát illeti ma is nagy viták vannak arról, hogy mi az iskola célja. Nyugodtan mondhatjuk, hogy az ismeretanyag, a tudás közlésén túl nagyon fontos szerepe van a nevelésnek, melynek kulcskérdése az „iskolamester” egyénisége, személyisége, magatartása, erkölcsisége, vagyis, hogy példaként lehessen rá feltekinteni. Erdélyi professzor úrról elmondhatjuk, hogy az ideálist megközelítő iskolamester volt..., benne nem lehetett szétválasztani az embert és a hivatást. Nála egész természetes volt, hogy a beteg üdve a legfőbb törvény.”

Ezek a gondolatok vezérelték Erdélyi Mihály professzor úr közvetlen munkatársait, tanítványait, hogy néhai tanítómesterük emlékét az utódok számára megőrizték. Kezdeményezésükre Dr. Erdélyi Mihályné sz. Gúta Judit, az Orvostovábbképző Egyetem Orvostovábbképző Kara, valamint az Országos Röntgen és Sugárfizikai Intézet Dr. Erdélyi Mihály Emlékérem Alapítványt hozott létre. Az Alapítvány célja Dr. Erdélyi Mihály radiológus professzor emlékének ápolása, továbbá a radiológiai továbbképzésért folytatott kiemelkedő munkásság elismerése Emlékérem évenkénti odaítélésével. Az Alapítvány Kuratóriuma mindenkor az élő Erdélyi Mihály tanítványokból áll. Jelenlegi elnök: Dr. Bohár László.

Ruggel
Industriestrasse 105 A
FL 9491 Liechtenstein

Registered Hr. Nr. H. 1074/58
Fax: +423 377 11 95
Tel.: +423 377 11 94

- ❖ *Tudományos továbbképzések szervezése*
- ❖ *Tudományos kutatási tevékenység támogatása, szervezése és ellenőrzése*
- ❖ *Nemzetközi orvosi kapcsolatok szervezése*
- ❖ *Orvosi szakértők szervezése, konzultációik, utazásaik megszervezése*
- ❖ *Állat- és humánkísérletek szervezése és ellenőrzése*
- ❖ *Szakirodalom-kutatás, tudományos anyaggyűjtés*
- ❖ *Kutatáshoz szükséges laboratórium és laboratóriumi berendezések bérlése*
- ❖ *Referátumok készítése, lektorálás*